

Üzletvilágítás mesterfokon

Az eladóterek mesterséges világításának elsőrangú feladata a jó látás feltételeinek megteremtése mindkét fél számára, azaz a vevő tájékozódásának és közlekedésének segítése, az áru kiváló láttatása, valamint az eladó kereskedelmi szándékainak segítése, a higiénikus és nem utolsósorban a biztonságos környezet létrehozása.

Az alapfunkciókat kielégítő világítás tervezésekor a legfontosabb szempont az, hogy összességében a vásárlást ösztönző atmoszférájú, fény-architektúrájú eladótér jöjjön létre.

A világítási berendezés sokféle lehet, alapvetően függ az üzlet nagyságától és a kereskedelmi tevékenység profiljától.

- A kisebb üzletek világítási berendezésének többnyire alapvető követelménye, hogy a természetes világítással összhangban legyen, azt kiegészítse. A nagy eladóterű kereskedelmi egységek világítása általában teljes egészében a folyamatosan működő mesterséges világítás, főleg az ablakoknál bevasárlóközpontoknál.

- Az eladni kívánt áru mérete, színe, jellege (UV, infra sugárterhelhetősége), kiszérelése, felirata, az árukészlet nagysága és összetétele, az eladási folyamat típusa külön-külön figyelembe veendő szempont a mesterséges világítási berendezés rendszerének és elemeinek kiválasztásakor.

Az üzletben forgalmazott áruk értéke, összetétele és árszintje általában megszabja az üzlet berendezésének, a belsőépítészeti kialakításának, valamint ennek részeként a világítás igényességét, esztétikáját.

Világítási trendek

Az üzletek vonzó és hatásos világításával kapcsolatos felfogás ugyanúgy divatáramlatokat követ, mint az egész tér kialakítása, belsőépítészete. Az egyik tendencia példá-

ul a világos-sötét hatások kihangsúlyozásával a belső tér zónákra osztása a fény segítségével (kontrasztos világítás).

Általánosságban az eladótér világításának két fő módszerét lehet megkülönböztetni:

- A világítás elrendezése követi az eladópultok, a polcok, a vitrinek és kirakatok elhelyezését, nagyobb megvilágítással kiemelve ezeket, a közlekedőterületek kisebb megvilágítása mellett.

- A lámpatestek szabályos (szimmetrikus) elrendezésével az egész tér egyenletes megvilágítású lesz, tetszőleges (átrendezhető) elhelyezést biztosítva a berendezésnek.

Mindkét világítási rendszer kiegészíthető kiemelő világítással.

A világítási rendszer elemeinek kiválasztása

A megfelelő fényforrás kiválasztásánál mérlegelni kell, hogy a fény színének milyen hatása lesz az áru és a helyiség hangulatára. A fényszint a megvilágítás függvényében célszerű választani, így 300-500 lux megvilágításhoz a meleg (<3000 K), 500-1000 luxhoz a semleges (<4000 K), 1500 lux felett a hideg (>6000 K) fényszín ajánlott. Ennél melegebb fényszín az intimítást, a hidegebb fényszín a kihívóbb megjelenést erősíti. A kereskedelmi gyakorlatban ma már minimum 1. B színvisszaadású fényforrásokat ajánlott használni. A

fényforrásválasztásnál fontos szempont ennek fényhasznosítása is.

A kompakt fénycsövek és a javított színvisszaadású fénycsövek választéka a felsorolt igényeket mindenben kielégíti.

Kiemelkedő, 1. A színvisszaadásra (>90) csak ott kell törekedni, ahol különlegesen igényes mintadarabokat kívánunk bemutatni az üzletbe betérőknek.

A kiemelő világítások fényforrásainak kiválasztásakor a nagy fény mennyiség miatt ügyelni kell az áru sugárterhelésére is. A rendelkezésre álló eszközök: a fémhalogén, a hidegtükrös halogén-, az alumíniumtükrös halogénlámpák. Az utóbbiak közül célszerű az UV-mentes típust választani.

A nyitvatartási idő függvényében érdemes a hosszú élettartamú fényforrások mellett dönteni, ilyenek a fémhalogén lámpák, a fénycsövek és a kompakt fénycsövek.

A lámpatestek kiválasztása sok szempont összehangolását jelenti a szerelhetőségtől a karbantarthatóságig, a hatásfoktól a fényeloszlás jellegéig, az ártól a különleges esztétikai elvárásokig. A legfontosabb általános szempontok:

A szélesen sugárzó fényeloszlással rendelkező - többnyire álmennyezeti - lámpatestek alkalmasak egyenletes általános világítás létrehozására, jó hatásfokkal. Ezek az áru megvilágítása mellett az oldalfalakat is jól derítik.

A direkt-indirekt fényeloszlású lámpatestek a teljes belső teret képesek deríteni, nagy belmagasságnál is.

A mélysugárzó lámpatestek választásakor ügyelni kell arra, hogy legalább 2,5 m magasságig a világítás függőlegesen is egyenletes legyen.

A lámpatestek legyenek fényterelővel ellátottak, ha a szerelési magasság 4 m, vagy ez alatti. Ezáltal elkerülhető a káprázás, ami a látás zavarásán túl az üzlet szubjektív megítélésében is befolyásolja a vevőt.

Nagyobb üzlettereknél gondoskodni kell a szabvány szerinti biztonsági és kijáratjelző világításról is.

Mennyi legyen a megvilágítás értéke?

Az eladótér szokásos ajánlott megvilágítási értékei a következők:

- kis üzletekben 300 lux,
- közepes alapterületen 300-500 lux,
- nagy eladóterületen 750-1000 lux.

A kiemelő világítások ajánlott értékei:

- Az eladótérben a környezet világításának min. kétszeres, inkább 3-4-szeres értéke,
- a nyitott kirakatban az eladótér világításának 3-5-szörös értéke üzemidő alatt,
- zárt külső kirakatban a környezet 4-6-szoros megvilágítási értéke elegendő.

Általános világítás az eladótérekben

Az áruházak nagyméretű eladótéreiben a világításhoz a mennyezetten szabályosan elhelyezett lámpatestek tipikusak, amelyeket gyakran álmennyezetbe süllyesztenek. Elegendően magas tereknél függesztett lámpatestek - pl. csőkígyók - is szóba kerülhetnek, amelyek vagy csak lefelé világítanak, hogy a vásárló figyelmét az árura tereljék, vagy a fény egy részét felfelé is sugározzák a mennyezetre a derítés érdekében. Az áruházak világítá-

tásánál négy tipikus eset különböztethető meg:

- négyzetekre osztott, kazettás mennyezet fénycsövekkel,
- fénycsíkok fénycsövekkel,
- több fénycsövet tartalmazó lámpatestek váltakozó elrendezésben,
- mélysugárzók általános világítási fényforrásokhoz, kompakt fénycsövekhez, nagy nyomású kisülőlámpákhoz.

Valamennyi lámpatest jól árnyékolat kell legyen, hogy a lámpatestek nagy fénysűrűségű felületei esetleg a vásárlók figyelmét ne zavarják.

Az áruházakban az árut eladóállványokon kínálják, amelyek az adott haladási útvonalnak és a területen kínált áruknak megfelelően vannak elosztva. A világításnak igazodnia kell ezekhez a területi adottságokhoz. Ezt a legegyszerűbben úgy lehet elérni, hogy rögzített állandó világítást szerelnek, amely áramsínre vagy villamos

csatlakozási pontok segítségével lehetővé teszi a kiegészítő, irányított fényű világítás kialakítását.

Kiegészítő világítás

Kiegészítő, kiemelő világítás kialakításához a következő lehetőségek állnak rendelkezésre:

- Kiegészítő falvilágítás

Harmonikusan lezárja az eladótérrel, még ott is, ahol erős, irányított a fény. Ez esetben kizárólag vagy többnyire fényvetőket alkalmaznak.

- A dekorációs elemek különleges megvilágítása fényvetők segítségével.

Ahhoz, hogy a fényvetőket tetszőlegesen el lehessen helyezni, a mennyezetre célszerű a megfelelő helyekre áramvezető síneket beépíteni.

- Meghatározott eladópultok, árukinálók vagy vitrinek felett elhelyezett mélysugárzók, reflektorburás lámpákkal, halogénlámpákkal vagy általános világítási lámpákkal felszerelve. A mélysugárzókat úgy kell elhelyezni, hogy a szemlélő által megközelíthető oldalon az áru ne legyen árnyékban.

A természetes világítás betervezése

Üzletvilágításnál, ha a helyiség ablakokkal is rendelkezik, a természetes világítás adta lehetőséggel is számolni kell. Igaz ugyan, hogy a legtöbb esetben a kirakat - ahol a természetes fény behatol az üzlethelyiségbe - elsősorban az áru bemutatására szolgál. Kompromisszumos megoldásként az áru bemutatása mellett még az üzletbe is betekintethet az arra sétáló. Ilyenkor az üzlet belső részét emeltebb szinten célszerű megvilágítani. Külön kapcsolási lehetőség kialakításával az esti órákban - zárás után - a kirakat felőli részen is bekapcsolható a mesterséges világítás.

Z. Nagy János